

- Con xong rồi, mẹ ạ! Anh Hưng ơi! Dợi em!

Ly Ly hồn nhiên khoác cặp sách đi ra. Liên chờ hai anh em đến lớp rồi đi làm luôn thể.

Bố mẹ Hưng là công nhân lao động, vất vả tháng ngày nhưng hạnh phúc ấm êm. Hưng hơn Ly Ly một tuổi, học trên một lớp nhưng khoẻ mạnh hơn nhiều. Mỗi bữa nó xoi ngon ba bát, tối học khuya còn ăn bát cơm rang. Hưng đã có một đứa em 5 tuổi. Còn Ly Ly, con gái bé bỏng của Liên thì ăn uống như miu. Nặng hết hơi, bắt buộc mãi mới được vài lưng bát nên ngày nào cũng phải thêm cốc sữa, quả cam. Liên chưa muốn sinh con thứ hai để chăm chút cho Ly Ly lớn thêm chút nữa. Vậy mà, đã đến độ chia phối.

*

* *

Tuổi thơ của Ly Ly gắn liền với những năm đèn sách của Liên. Liên học xong cao học, không có điều kiện đi du học ở nước ngoài nên phải học nghiên cứu sinh trong nước. Đã mang cái nghiệp rồi, Liên cố gắng vươn lên. Mấy năm còn học, ngoài những buổi lên lớp là ở nhà đọc sách, tìm tòi, nghiên cứu, viết luận văn. Bà mẹ chồng lên chơi, cấm cho nổi cơm điện. Đến bữa, chồng Liên thấy ít cơm liền nói:

- Sao mẹ nấu cơm ít thế?

- Chỉ nấu cơm người đi làm, người chơi cả ngày, không thừa của.

Nước mắt vòng quanh, Liên đứng dậy đi ra.

Nhiều ngày Liên đói vàng con mắt, nhưng muốn cấp con vào trường ở cho xong. Nhưng rồi mẹ chồng về quê, Liên lại thương ngôi nhà quạnh quẽ.

Đi học, Liên vẫn có lương từ cơ quan cũ chuyển về trường. Mẹ chồng Liên cứ ngỡ Liên ăn bám. Dưới con mắt của người mẹ chồng ở quê ra, bà cho là ở nhà chỉ có chơi. Bà đâu biết rằng, đêm thâu, khi bà ngủ đẫy giấc, Liên vẫn ngồi đọc sách và ghi chép, muỗi đốt tịt hai chân.

Chồng Liên làm ở một Viện kỹ thuật trong quân đội, hay đi công tác xa nhà. Mẹ chồng Liên thường nói bâng quơ: "Thằng bé đi xa không có người chăm sóc".

Hơn chục năm đã trôi qua, Liên chỉ chu cho cái tổ ấm mỏng manh hạnh phúc. Làm ở Viện nghiên cứu, tuần hai ngày đến cơ quan, 4-5 ngày ở nhà đọc sách và nghiên cứu. Liên tập trung tâm huyết cho công việc của mình và chăm sóc Ly Ly.

Hôm ấy, ngày chủ nhật, Ly Ly có cô giáo đến dạy nhạc ở nhà. Tiếng đàn ngân lên trong căn phòng ấm áp. Liên có ngờ đâu...

Chuông điện thoại reo, Liên nhấc máy.

- A lô! Chị Liên phải không? Em là Hoa, vợ sắp cưới của anh Huy. Nghe anh Huy nói, anh chị sống ly thân từ lâu, anh ấy cần người chăm sóc. Anh ấy đã đến với em mấy năm nay. Hiện chúng em đang ở với nhau và chuẩn bị làm lễ cưới. Em báo tin với chị và gửi lời chào bé Ly Ly.

- A lô! Hoa! Em nói xong chưa? Chị hỏi em được chứ? Em công tác ở đâu? Năm nay em bao nhiêu tuổi? Chị nói để em biết, trừ những ngày anh Huy đi xa, còn ở nhà, anh chị chưa hề có sự ly thân. Thôi được rồi, cảm ơn em. Chị chúc em hạnh phúc.

*

* *

- Kìa Liên! Sao mà y ngơ ngơ như mất số gạo thời bao cấp? Mà định phương án thế nào với Ly Ly trong chuyến đi sắp tới?

- Mẹ em ốm nặng dài ngày. Em nghĩ nát nước mà chưa tìm được phương án nào hợp lý. Một tháng xa chứ có phải ít đâu.

- Chẳng lẽ bố nó không còn trách nhiệm?

- Em cũng định nhờ anh ấy trông con. Nhưng, vợ anh ấy mới sinh hoàng tử, mà lại ở dưới quê đằng ngoài. Anh ấy phải thường xuyên đi về chăm sóc.

Không khí chợt lắng đi. Bạn bè của Liên trước đây ai cũng nghĩ: trông Liên rõ thật thanh nhàn. Dáng đi thư thái. Đôi mắt đen huyền với cái nhìn đằm thắm dưới hàng mi cong rợp tự nhiên. Làn môi lượn mềm với nụ cười duyên dáng như một bông hồng quế. Nét đẹp ưa nhìn đượm vẻ chân quê chứ không phù phép bằng son phấn. Vậy mà...

Bất chợt, Liên lại nghĩ đến Hoa. Một cô gái nông thôn vừa dời ghé nhà trường chẳng thi được vào đâu. Huy đã gặp Hoa ở một nhà hàng nơi xóm vắng. Một trí thức có gương mặt sáng ngời, rạng rỡ, ít nói, hay cười đã chiếm lĩnh được Hoa. Hơn 40 tuổi đời sống giữa nơi thành phố, Huy có thừa sự từng trải để làm mê hồn một cô gái thôn quê. Vợ chồng trí thức, hiểu biết ngang nhau nếu không nói là Liên hơn Huy một bước. Liên đỗ tiến sĩ mấy năm Huy mới vào cao học. Con trai ưa chinh phục, ưa được phái đẹp ngưỡng mộ và tận tâm phục vụ.

Sống giữa Thủ đô mà vợ chồng Huy không có những buổi đi dạo chơi thành phố. Không một lần đi nghe hoà nhạc hay thư thái bơi thuyền. Ngoài những buổi đi thăm họ hàng, bè bạn, Liên thường hưởng nội nhiều hơn. Liên cứ nghĩ sự đằm ấm trong gia đình là đủ.

Còn Huy, Liên không hề biết rằng, gần đây - cùng với những chuyến đi cộng tác dài ngày là sự xuất hiện "lực ly tâm". Cùng tại mẹ Huy luôn rên rầm:

- Mày cứ chúi mũi đi làm đến gãy người con ạ. Còn vợ mày chỉ ra đèn vào sách như con gái cầm cung. Cái ngữ ấy rời chồng ra là chết.

- Kia mẹ. Mỗi người mỗi công việc khác nhau, mẹ làm sao biết được.

- Sao tao không biết. Hai nhà cùng xóm với nhau. Cả nòi nhà nó từ đứa lớn đến đứa bé, đứa nào cũng đại học, thoát ly. Có đứa nào chân lấm tay bùn vất vả như mẹ mày đâu.

Mưa dầm thấm đất. Mấy năm Huy đã bén hơi Hoa - ly rượu ngọt giữa hương đồng gió nội, lâng lâng ngây ngất đắm say. Ở thành phố sao mà tù túng. Nhớ lại ngày mới cưới, bộ đội ở tập thể, thỉnh thoảng vợ đến thăm chồng, tối muộn mới len lén cắp chăn gối đi xuống gian nhà khách. Sáng ra e ấp ngượng ngùng. Còn Hoa bây giờ tiến bộ, thả lòng trăng gió mây mưa.

Trái ngon nếm thử, không rời ra được nữa. Mà, Liên có biết gì đâu. Vẫn "vẹn tình vẹn nghĩa". Tình cảm được cải thiện, tâm hồn thư thái, trẻ trung.

*

* *

Nếu không có cú điện thoại của Hoa, Liên những tưởng mình vẫn sống trong âm êm, hạnh phúc. Thời buổi kinh tế mở, đâu đâu cũng có những nhà máy liên doanh. Là kỹ sư chế tạo máy có hạng như Huy, anh luôn được cơ quan cử đi thực hiện những hợp đồng kinh tế, lắp đặt thiết bị ở những nhà máy mới. Liên đã quen với những đợt xa nhà dăm ba tháng của Huy. Bộ đội thời chiến, xa nhau trong pháp phòng lo âu, trong hy sinh mất mát. Những người vợ vẫn son sắt đợi chờ, phụ nữ quen chịu đựng. Bây giờ, Bắc Nam cách nhau chỉ mấy giờ bay. Điện thoại tuần nào cũng gặp. Vậy mà, cú điện thoại của Hoa, một kiểu chơi bài ngửa.

Rồi, anh ấy về đón mẹ con Liên vào trong ấy để "ba mặt một lời". Anh nói là sẽ dứt khoát với Hoa. Thương con, Liên không muốn tự nhiên để bé Ly Ly mất bố. Liên nén lòng cùng chồng vào Nam xem hư thực ra sao.

Hoá ra, cô bé Hoa không phải là một bông hoa đồng nội ngây thơ trong trắng. Họ thuê một căn phòng cùng ăn ở nơi đây đã từ lâu, cứ mỗi đợt anh vào trong này công tác. Rồi bỏ được ruộng đồng, Hoa đang sống như mơ giữa vòng tay âu yếm của anh. Hoa cương quyết giành giật anh bằng cái mẹo của mình.

Liên ngơ ngác trước thiên đường hạnh phúc mới của Huy, giống như đôi uyên ương đi hưởng tuần trăng mật. Chưa kịp định thần, Hoa đã phủ đầu ngay:

- Chị thấy không? Chúng em đang sống ở đây hạnh phúc. Em muốn anh ấy phải dứt khoát giữa em và chị. Em không muốn bị chê cười khi đứa con của em ra đời không có bố.

- Vậy, em lại muốn bé Ly Ly không có bố được không?

- Có nghĩa là, chị không rời anh ấy?

- Trông kìa, em cứ nhìn bé Ly Ly thì biết.

Con bé ngơ ngác đang nép vào với bố. Huy dấu mặt mình vào mái tóc của con. Cùng lúc, Hoa cầm cốc thuốc đã pha sẵn uống một hơi mà không ai để ý.

- Đủ rồi. Vĩnh biệt các người. Các người cứ ở đây mà quần quít với nhau.

Hoa ném ra một lá thư và mấy vỏ gói thuốc chuột Tàu rồi ngã vật ra giường.

Liên cố gắng quít chạy ra đường chặn xe cấp cứu. Đến bệnh viện, Liên đặt tiền và khẩn khoản cầu xin cho Hoa được rửa ruột kịp thời. Liên không muốn vì mình mà mất hai nhân mạng.

Hoá ra, chẳng có tí thuốc chuột nào trong cái thứ hổ lớn vừa tống ra khỏi ruột một con người táo tợn. Liên cay đắng trước quả lừa và biết không thể làm gì thêm được nữa. Ngày hôm sau, Liên cắp con ra về mà trong lòng tan nát. Tuyến đường sắt Bắc - Nam như vô tận, không cùng.

*

* *

Một năm qua, cũng có mấy người muốn làm cha của bé Ly Ly. Người thì vợ đi Tây, rời bỏ. Người thì vợ qua đời, con cái đã trưởng thành. Người thì vợ quá nhanh nọc, chanh chua, khinh rẻ chồng là con một sách trong khi một tay đàn bà làm giàu chốn thương trường và tất yếu chia ly.

Thương thay, họ đều là người tốt, cùng trình độ và cùng cảnh ngộ với Liên. Ai cũng cần một sự đồng cảm và chia sẻ. Ai cuống muốn là bến bờ neo đậu cho con thuyền mỏng manh của Liên đang bị xô giạt trên sóng nước. Nhưng, nhìn con gái thơ ngây, Liên không muốn phân thân. Những bờ bến mới, ở đâu cũng có những chàng trai, cô gái đang độ trưởng thành mà Liên sẽ phải nhập vai người mẹ, sẽ phải gồng mình lên với những phép ứng xử mới, khắt khe. Trong khi bé Ly Ly tội nghiệp cần có sự yêu thương,

chăm sóc gấp hai lần, bù cho việc đột ngột bị thiếu đi của bố. Liên chưa chuẩn bị rẽ đường.

Còn với Kiên, chàng trai chỉ hơn Liên vài tuổi, một "diện tử tự do" theo cách nói của Kiên.

Là giáo viên ở một trường kỹ thuật, cái thời có Chỉ thị 176, Kiên thuộc diện giảm biên và được ưu tiên đi lao động nước ngoài. Vốn thông minh và có chuyên môn vững, Kiên đi làm thuê với tấm bằng đại học của mình. Hơn chục năm lao động bên nước bạn, Kiên đã học lên và nhận bằng tiến sĩ. Về nước, Kiên không giống những người đi lao động trở về, có vốn lớn để làm doanh nghiệp. Vốn kiến thức của Kiên nhiều hơn vốn đô la. Kiên trở về trường cũ thăm bạn bè ngày trước. Có một người bạn của Kiên đã giới thiệu anh vào làm ở một tổng công ty. Hoá ra, kiến thức vẫn còn là vốn quý. Chẳng có tiền để kinh doanh, Kiên cũng nhập được vào vòng quay của kinh tế thị trường. Sản phẩm nông, lâm nghiệp dồi dư, cần phải có nhà máy chế biến làm ra hàng hoá mới. Kiên được giao việc làm dự án xây những nhà máy mới.

Nhìn trước nhìn sau, bạn bè ai cũng có con cái đang tuổi học hành. Chỉ mình Kiên trống trải. Tự nhiên Kiên có ước mong làm bố, làm bố của một đứa

con đang tuổi học hành để Kiên được truyền cho nó niềm say mê học tập. Cái kho báu vô tận kia chứa đầy kiến thức. Ôi! Ta mãi lang thang nên đã để lỡ một chặng đường.

*

* *

Ngày chủ nhật, Kiên đã gặp mẹ con Liên ở trong hiệu sách khi Liên chọn mua cho con gái mấy quyển trong tủ sách vàng dành cho lứa tuổi thiếu niên. Kiên liền mua quyển "*Dế mèn phiêu lưu ký*" tặng cho cô bé dễ thương mà như thầm nhắn gửi một điều gì. Phải chăng bé sẽ bù lấp cho Kiên cái khoảng thời gian "con dế phiêu lưu" chưa kịp xây tổ ấm.

Vậy mà đã gần một năm kể từ cái buổi quen biết tình cờ ấy. Hoá ra, cơ quan của hai người ở rất gần nhau. Gần một năm qua, Kiên coi việc đến chơi với Ly Ly như một nhu cầu tất yếu. Con bé thật thông minh. Nó quấn quít với Kiên như một người bạn mới. Cái vốn trò chơi phong phú tuổi ấu thơ, Kiên đã huy động tối đa để cùng chơi với nó. Ngày sinh nhật của bé, Kiên đã mua tặng chiếc đàn mới thay cho sự thiếu vắng chiếc đàn cũ mà khi ra đi, bên nội không cho bé mang theo. Liên không thể tưởng được tại sao Kiên lại biết cả những điều đau lòng ấy. Sau khi ly

hôn, nhà chồng Liên cương quyết không cho chia tài sản. Họ muốn Liên nín lặng và cam chịu chứ không muốn ly hôn để mọi điều "êm đẹp". Còn Liên thì ghê sợ sự ăn ở hai lòng. Liên sẵn sàng chấp nhận mọi khó khăn thiếu thốn.

Chuyển nhà, bác xích lô chở giúp cái bàn học của bé và một vỏ hộp các tông chứa đầy sách của Liên. Bố mẹ chồng với chú em lên canh chừng tài sản. Bé Ly Ly mếu máo:

- Mẹ ơi! Còn cái đàn của con!

Liên chở vội con đi, vờ như không nghe thấy tiếng con vừa nhắc, bỏ lại đằng sau là Huy cùng bố mẹ anh trong ngôi nhà hai tầng đầy đủ tiện nghi. Lòng tự trọng đã giúp Liên vững bước.

Sự nhỏ nhen của bên nội đã tước đi niềm vui nhỏ nhỏ của con thơ mà khi về nhà mới, trong bọn bê thiếu thốn, Liên chưa thể mua được cho con. Hình như, Kiên đến chơi với bé Ly Ly là chính và Kiên tự giao nhiệm vụ cho mình chăm sóc bé bình đẳng với Liên. Khi biết nỗi trăn trở của Liên trước chuyến đi sắp tới, Kiên nói như một lẽ tự nhiên:

- Liên cứ đi công tác, cho bé Ly Ly sang ở với anh. Bảo đảm khi em về, Ly Ly sẽ không có điểm học nào

dưới 8, sẽ không bị giam cầm, sẽ có sữa tươi với hoa quả hàng ngày như em vẫn ở nhà.

- Cứ làm như anh là một bà bảo mẫu.

- Còn hơn thế. Anh sẽ là người cha tốt nhất của Ly Ly.

- Anh nói gì lạ thế? Rồi đây, anh sẽ có một cô gái trẻ cùng anh sinh ra đứa con yêu. Em không muốn anh cứ giành hết cả tình cảm và thời gian cho bé, rồi quên mất việc xây tổ ấm.

- Anh cảm thấy, mẹ con em sẽ là thành viên trong tổ ấm của anh.

- Thôi đi anh. Bố của Ly Ly còn chạy theo những cô gái trẻ. Lẽ nào anh đi ngược lại quy luật của nhiều người?

- Cảm ơn tạo hoá đã trả anh về với quy luật của tự nhiên. Tuổi 40, anh đáng được có con 12 tuổi, đáng được có một người vợ đã trưởng thành. Rồi đây, Ly Ly sẽ có thêm em bé. Chúng mình sẽ có thêm một bé thơ. Em hãy cứ yên tâm đi công tác. Bé Ly Ly ở nhà sẽ kiểm chứng tình cảm của anh với cương vị làm cha.

Anh nói chắc như đinh đóng cột. Những lời mộc mạc chân thành đã thay cho lời bày tỏ yêu đương.

Những buổi nghiêm túc kèm bé Ly Ly ngồi học. Những lúc nô đùa trong đủ mọi trò chơi dân dã, anh đã hoà nhập với Ly Ly như một lẽ tự nhiên. Cả lúc anh lo lắng thuốc men khi Liên đưa bé đi cấp cứu. Điều ấy Huy chưa làm được bao giờ. Nhưng, liệu Liên có dám gửi con cho anh trong cả một tháng dài Liên đi công tác. Điều lưỡng lự này Liên quyết định sao đây?

Ban mai. Mây lơ đãng trôi đi cho bầu trời hửng nắng. Những nụ đào chúm chím cánh môi son. Mùa xuân đang dần tới.

Tháng chạp năm Tân Tỵ

ĐÀI HOA DÂNG BÁC

Bút ký

Ngày 19-5-2005, đúng kế hoạch - Tổng Công ty Đường sắt Việt Nam đã khánh thành và đưa vào sử dụng nhà ga mới trên khu ga Phủ Lý - tỉnh Hà Nam. Công trình được Tổng Công ty Đường sắt Việt Nam chọn là công trình lập thành tích chào mừng kỷ niệm 115 năm ngày sinh nhật Bác.

Từ sáng sớm, những chiếc xe chất lượng cao đã đưa các anh lãnh đạo của Tổng Công ty Đường sắt Việt Nam từ Hà Nội về Phủ Lý. Các anh Vũ Đức Sen - Bí thư Đảng ủy, Đặng Đức Thịnh - Phó tổng giám đốc cùng cán bộ các ban ngành của Tổng công ty. Các anh đại diện cơ quan chủ đầu tư xây dựng công trình mới. Cùng đi với các anh còn có đoàn của anh Lê Minh Đức - Phó giám đốc phụ trách Ban Quản lý dự án Đường sắt khu vực I và Công ty Xây dựng công trình I thuộc Tổng Công ty Đường sắt Việt Nam là nhà thầu thi công xây lắp.

Khách mời còn có xí nghiệp quản lý Đường sắt Hà Ninh từ Nam Định lên, có đại diện Ủy ban nhân dân tỉnh Hà Nam, Sở Xây dựng Hà Nam, các ban ngành của Thị xã Phủ Lý, ga Phủ Lý và hai phường Minh Khai, Hai Bà Trưng sở tại. Các anh về với ga Phủ Lý hôm nay trong không khí tưng bừng của ngày hội báo công lên Bác. Ngày 19-5-2005, nắng đã dịu hơn sau mười ngày chói chang gay gắt.

Nhìn khu nhà ga mới khang trang với nước sơn màu hồng như một đài sen. Công trình nằm trong dự án kiến trúc nâng cấp nhà ga, đường, cống trên tuyến đường sắt Thống Nhất đoạn từ Km 0 + 00 đến Km 521 + 800. Tổng Công ty Đường sắt Việt Nam là chủ đầu tư. Ban quản lý Đường sắt khu vực I là chủ nhiệm điều hành dự án. Trung tâm tư vấn thiết kế kiến trúc thuộc Viện Nghiên cứu kiến trúc thiết kế và Công ty xây dựng công trình I trúng thầu thi công xây lắp.

Tất cả các dãy nhà cũ xây dựng từ những năm 1970 đã dột nát được dỡ đi và thay thế bằng khu nhà ga mới. Nhà ga hai tầng với diện tích 1.120 m², trong đó tầng một là 590 m² gồm phòng đợi cao 5,1m đủ chỗ cho 100 hành khách. Các phòng tác nghiệp cao 3,9m. Tất cả các phòng đều có máy điều hoà mát lạnh trong ngày hè nắng nóng. Tầng II có diện tích 530 m²

gồm một phòng họp lớn cao 6,3m, bốn phòng lưu trú, phòng trưởng ga, phòng văn thể, phòng giao ban. Ngoài ra còn diện tích 3.768 m² gồm hàng rào, ke ga, sân ga được đổ bê tông, lát gạch Granitô hoa, hai màu, chống trơn. Bốn hoa lát đá xẻ dưới bóng cây râm mát tạo cảnh quan như một công viên xanh trước cửa ga phía đường tàu.

Toàn bộ phần kết cấu móng được làm bằng bê tông cốt thép mác 200 với sự gia cố đúng tiêu chuẩn như dự án thiết kế kỹ thuật. Phần khung, cột, dầm, sàn được thi công bằng bê tông cốt thép với cường độ mác 200, tường xây bằng gạch tuynen. Mái đổ bê tông cốt thép được lợp tôn chống nóng dạng ngói sóng. Nền nhà và các phòng làm việc được lát gạch Ceramic, phòng đợi tàu và hội trường được lát gạch Granit. Tường được lăn sơn liên doanh. Phòng đợi có cửa kính dày 15 ly và bản lề thủy lực. Vách kính hai bên dày 10 ly. Hệ thống điện, nước được thiết kế đi ngầm. Cả khu ga có 5 nhà vệ sinh được ốp lát hoàn chỉnh.

Công trình được dùng các loại vật liệu xây dựng theo đúng yêu cầu của hồ sơ mời thầu và hồ sơ thiết kế, bảo đảm đúng quy cách, chất lượng. Các vật tư chính đều được tiến hành thí nghiệm theo từng

chủng loại. Từng giai đoạn, từng hạng mục công trình đều được nghiệm thu kỹ thuật trước khi chuyển giai đoạn thi công.

Trong quá trình thi công, Ban quản lý dự án Đường sắt khu vực I đã thường xuyên giám sát, quản lý chất lượng, tiến độ, giá thành, cùng nhà thầu giải quyết kịp thời mọi khó khăn trở ngại. Đảm bảo an toàn chạy tàu, an toàn cho hành khách, an toàn lao động. Không ảnh hưởng đến việc phục vụ hành khách trong suốt quá trình thi công.

Nhà ga Phú Lý là một công trình được đầu tư đồng bộ với số vốn không nhiều (hơn 4 tỉ đồng) nhưng đạt yêu cầu hài hoà về kiến trúc, hợp lý về công năng, góp phần quan trọng vào việc nâng cao khả năng phục vụ hành khách ngày một tốt hơn của ngành Đường sắt. Không chỉ riêng khu nhà ga mà công trình còn nâng cấp đoạn đường sắt phía bắc trên bờ con sông Châu hiền hoà thơ mộng. Đoạn đường được nắn thẳng, được xây hàng rào bảo vệ ngăn cách và bảo đảm an toàn cho các hộ dân cư ở kề bên đường sắt, xoá bỏ việc đi lại hàng ngày ngang qua đường sắt, nguy hiểm khôn lường.

Công trình được khởi công, ngày 27-11-2004 với ý nghĩa mang tên công trình lập thành tích chào mừng

ngày sinh nhật Bác. Từ các đồng chí cán bộ lãnh đạo các cấp đến kiến trúc sư, kỹ sư xây dựng và những người công nhân cùng có quyết tâm cao. Bản thiết kế chuẩn xác. Quá trình thi công khẩn trương mà nghiêm ngặt theo đúng quy trình kỹ thuật. Trải qua những ngày đông rét cắt thịt, cắt da, những ngày mưa xuân dầm dề và những ngày hè chói chang nắng gắt. Đội ngũ công nhân của công ty xây dựng công trình I luôn cố gắng hết mình. Nhiều người công nhân không nhớ mình đầu trần chân đất, da xạm đen vì nắng gió nhưng luôn giữ gìn, bảo vệ từng viên gạch vừa lát trên sân ga mà hành khách bước lên, tưởng như các anh sợ nó đau, nó lún. Sản phẩm nào qua tay người lao động cũng đáng được nâng niu, trân trọng dẫu người khác có thể vô tình. Cho đến hôm nay, trong buổi lễ khánh thành, những người công nhân vẫn ngồi trên hàng ghế phía nhà ga rục rịch như những đoá hướng dương. Ánh nắng chiếu ngang vào cửa rạp các anh ngồi. Thân thương thế hời những người dạn dày nắng gió! Khu nhà mới khang trang như một nét chấm phá với gam màu tươi sáng trên bức tranh toàn cảnh của thị xã Phủ Lý đang từng ngày đổi mới.

Hơn năm tháng thi công cho một nhà ga mới là hơn năm tháng cán bộ, nhân viên ga Phủ Lý khắc

phục khó khăn. Ngôi nhà tạm cất lên phục vụ khách đi tàu, chật chội và bí bối. Những ngày hè, nắng từ ngoài cửa hắt vào, nóng từ mái Brô hắt xuống như nén chặt không khí nóng trong gian phòng chật chội. Mọi sinh hoạt của khu ga đảo lộn, chỉ có sự phục vụ hành khách hàng ngày là vẫn nhịp nhàng, đón, đưa chu đáo. Hơn 5 tháng thi công, cả khu ga bê bộn, song việc đón, tiễn tàu vẫn bảo đảm an toàn, không vi phạm quy trình kỹ thuật, không có điều gì đáng tiếc xảy ra. Hôm nay từ trưởng phó ga đến tất cả cán bộ, nhân viên ga Phủ Lý đều phấn khởi hân hoan được đón nhận một khu nhà ga mới.

Thay mặt Tổng Công ty Đường sắt Việt Nam, Phó tổng giám đốc Đặng Đức Thịnh đã chính thức tiếp nhận công trình từ nhà thầu và giao trách nhiệm cho cán bộ công nhân viên ga Phủ Lý sử dụng, khai thác và bảo vệ để nhà ga phục vụ hành khách được lâu dài.

Vê dự buổi lễ cắt băng khánh thành nhà ga Phủ Lý hôm nay, bên cạnh các đại biểu hiện hữu với bông hoa đỏ thắm cài trên ngực áo còn có hình ảnh của những người vắng bóng.

Thưa Bác kính yêu! Thưa tất cả toàn dân yêu dấu! Ga Phủ Lý hôm nay, trên mảnh đất mà chúng ta đang đứng đã từng là mảnh đất nóng bỏng đạn bom thù.

Ngày ấy, trong chiến tranh chống Mỹ, Phú Lý không chỉ có ngà ba sông thơ mộng với những đêm trăng soi đáy nước lung linh. Phú Lý còn có ba trọng điểm bị quân thù huỷ diệt! Ai đã qua đây những ngày tháng của năm 1966, 1967 hẳn không quên, khu ga này chỉ còn là một đống gạch ngổn ngang đổ nát. Cầu đường sắt, cầu đường bộ bị đánh sập nhiều lần. Ngành đường sắt đã đề ra quyết tâm thành khẩu hiệu: "Qua sông không cầu, chạy tàu không ga". Những đội viên thanh niên xung phong bảo đảm an toàn giao thông có khẩu hiệu: "Gãy cầu như gãy xương, đứt đường như đứt ruột". Cầu bị sập đã được chống nê thay cầu đỡ đường ray như cánh tay Phù Đổng nâng con tàu vượt sông tránh đạn. Ai có mặt trên cầu trong đêm đón Bộ trưởng Bộ Giao thông vận tải Phan Trọng Tuệ về thăm và động viên anh chị em bảo đảm giao thông? Những chuyến tàu chở vũ khí đạn dược, lương thực, thực phẩm, chở từng đoàn quân chi viện vào Nam. Cháu trai tôi đã lên tàu trong một đêm mưa gió trên sân ga Phú Lý. Bóng đêm ôm ấp con tàu. Vẫn có khi máy bay thù đến sớm, chúng ném bom, rượt đuổi đoàn tàu. Tài xế dừng cảm lái tàu vượt qua vùng bão lửa, tàu an toàn nhưng anh đã hy sinh! Để bám trụ và bảo vệ mảnh đất anh hùng, đã có bao người anh dũng hy sinh, trong đó có

những người con thân yêu của ngành Đường sắt - từ đồng chí trưởng ga đến anh gác ghi hay một người bán vé. Các anh đã ra đi nhưng vẫn còn đâu đây - gần gũi mãi với ga Phủ Lý.

Từ năm 1966 - 1967 đến nay, trên khu ga Phủ Lý đã mấy lần làm lại nhà ga, từ mái nhà dựng tạm đến một nhà ga to đẹp. Thế hệ trẻ gắn bó với ngành đường sắt trong đạn bom ngày ấy ở độ tuổi mười tám, đôi mươi. Hôm nay, anh Đặng Đức Thịnh đã là một Phó tổng giám đốc Tổng Công ty Đường sắt Việt Nam về cắt băng khánh thành nhà ga Phủ Lý. Khi mọi người phấn khởi hân hoan, tôi thầm gọi tên các anh đã đi xa về đây gặp lại đồng đội cũ. Những người còn đến hôm nay cùng thế hệ trẻ vẫn cống hiến hết mình cho ngành Đường sắt. Từ Bắc vào Nam, tất cả đã không ngừng đổi mới. Ga Phủ Lý cũng đổi mới từng ngày. Tất cả mọi người luôn sống tốt đẹp hơn. Nhà ga mới như một đài hoa dâng Bác mà mỗi người là mỗi cánh hoa thơm.

19-5-2005

HÀ NAM - NƠI ĐÀO TẠO NGƯỜI THỐI HỒN CHO GỖ

Bút ký

Người ta thường nói "Trơ như gỗ đẽo"! Lời nói ám chỉ cho ai đó không biết sửa mình để rèn luyện vươn lên trước sự dạy bảo ân cần hay dư luận của miệng dân sóng bể. Gỗ vô tri vô giác biết gì đâu, mặc sức cho lưỡi dao cùn đẽo cho nham nhỡ và phải chịu sự ám chỉ của búa rìu dư luận.

Ở ta bấy lâu nay có cái sự ngược đời: Thừa thầy thiếu thợ. Biết bao học sinh cố gắng học thêm ở lò luyện đêm ngày, khi học xong đại học lại bị "dồn toa" chẳng xin được vào đâu. Kỹ sư mới ra trường còn gặp khó khăn hơn những ngày đang đi học.

Ở Hà Nam - nơi "có phép nhiệm màu" hoá giải hai cụm từ trên hợp lại, đào tạo những người thợ tài hoa biết thối hồn cho gỗ, để gỗ không còn chỉ là vật vô tri, giống như dưới lớp lá dầy của rừng nguyên sinh có ẩn chứa những viên ngọc sáng. Đó là trường công

nhân kỹ thuật chế biến gỗ Trung ương. Phải chăng, trên mảnh đất đồng chiêm xã Thanh Tuyên, huyện Thanh Liêm có duyên nợ với rừng nên cần sự giao lưu để hài hoà giữa núi cao, đồng trũng? Chính nơi đây - mảnh đất Hà Nam sẵn sàng đón nhận một mái trường đang gặp bước khó khăn - giải thể hay sáp nhập hoặc di dời xa vành đai thành phố.

Yêu trường và tâm huyết với nghề đào tạo, cánh thầy Đạt đã thuyết phục Bộ Lâm nghiệp huỷ bỏ quyết định giải thể trường ở Đông Anh và sáp nhập vào Liên hiệp chế biến cung ứng Lâm nghiệp I, mặc dù trong thời chiến khó khăn, lặn lội đêm hôm về Hưng Yên xin đặt địa điểm trường không được, thầy Đạt về vùng đất Hà Nam. Hoá ra, đất Hà Nam hiếu học và mến khách. Cùng với Trường công nhân Bưu điện Trung ương, Trường Sư phạm mẫu giáo Trung ương, Trường Sư phạm trung cấp, Trường Kỹ thuật truyền thanh truyền hình Trung ương, và giờ đây là Trường Công nhân kỹ thuật chế biến gỗ Trung ương - Hà Nam đều nhiệt tình tiếp nhận.

Năm 1969, từ những mái tranh nghèo dột nát của một trường phổ thông nhường lại, đến nay - trường công nhân kỹ thuật chế biến gỗ Trung ương đã có một cơ ngơi rộng rãi khang trang. Có lớp học cao tầng

thoáng mát. Có nhà xưởng rộng rãi và khu ký túc thường xuyên cho 1.100 học sinh hai khoá gối nhau. "Hữu xạ tự nhiên hương". Ở chốn đồng chiêm của Hà Nam chẳng mấy ai biết đến, thầy trò của trường đã tôi luyện được những học sinh cần mẫn. Với đôi bàn tay vàng, học sinh đến với hội thi học sinh giỏi toàn quốc và khu vực ASEAN. Từ kỳ thi đầu tiên do Bộ Lâm nghiệp tổ chức năm 1987 đến nay, kỳ thi nào nhà trường cũng có học sinh đoạt giải nhất, nhì, nhất toàn đoàn. Ở các kỳ thi khu vực ASEAN, lần nào đoàn của trường cũng có học sinh đoạt huy chương. Năm 2001, hội thi tay nghề ASEAN 3 ở Băng kok - Thái Lan, học sinh Nguyễn Văn Lai đoạt Huy chương Bạc nghề mộc mỹ nghệ. Năm 2002, học sinh Hoàng Xuân Quyết đoạt Huy chương Vàng nghề mộc mỹ nghệ, học sinh Lê Nguyên Tuấn đoạt Huy chương Vàng nghề mộc dân dụng ASEAN JAKARTA - Indônêxia. Thầy Đặng Xuân Thúc - giáo viên hướng dẫn và chuyên gia ASEAN được nhận giải thưởng Nguyễn Văn Trỗi và hai bằng khen của Thủ tướng chính phủ.

Năm 2004, học sinh Nguyễn Ngọc Tuấn, Hoàng Nhân Thắng, Nguyễn Văn Lượng đoạt Huy chương Vàng và hai học sinh đoạt Huy chương Bạc ASEAN 5 tại Hà Nội - Việt Nam.

Hơn 35 năm xây dựng và trưởng thành, tập thể nhà trường cùng giáo viên, học sinh đã đạt được những thành tích, được nhà nước ghi công, khen thưởng.

Năm 1993, tập thể nhà trường và thầy hiệu trưởng Trịnh Quốc Đạt được tặng thưởng Huân chương Lao động hạng III.

Năm 1994, thầy hiệu trưởng Trịnh Quốc Đạt được phong tặng danh hiệu Nhà giáo ưu tú.

Năm 1997, tập thể nhà trường được tặng thưởng Huân chương Lao động hạng II. Thầy hiệu phó Phan Viết Chinh được phong tặng danh hiệu Nhà giáo ưu tú.

Năm 2000, thầy hiệu trưởng Trịnh Quốc Đạt được bầu là Chiến sĩ thi đua toàn ngành và toàn quốc. Thầy hiệu phó Trần Đình và khoa chạm khắc đạt danh hiệu Chiến sĩ thi đua toàn ngành. Thầy Phạm Đức Hồng được tặng thưởng Huân chương Lao động hạng III.

Năm 2002, thầy Đặng Xuân Thúc, hướng dẫn và chuyên gia ASEAN được nhận giải thưởng Nguyễn Văn Trỗi và hai bằng khen của Thủ tướng chính phủ. Cùng năm 2002, nhà trường được tặng thưởng Huân chương Lao động hạng nhất. Cô giáo Lương Thị Thu Hà và cô giáo Nguyễn Thị Diễm được nhận giải thưởng Nguyễn Văn Trỗi và là giáo viên tiêu biểu toàn quốc.

Mấy nét sơ qua về thành tích tiêu biểu của thầy trò không ngừng phấn đấu. Điều đáng nói ở đây là các thế hệ giáo viên kế tiếp nhau đã đào tạo được lớp lớp học sinh giỏi tay nghề ra làm thợ, góp phần làm giảm tỷ lệ chênh lệch thầy - thợ trong xã hội. Các thầy giáo hệ đào tạo chính quy được về đây cũng từng đi "tâm sư học đạo", về các làng nghề truyền thống lâu đời chạm khắc, khảm trai ở La Xuyên, Cát Đằng mời những người giỏi tay nghề về trường "bổ túc" thêm sư phạm để trở thành giáo viên dạy thực hành. Có gia đình hai thế hệ cha con đều là giáo viên của trường.

Đến thăm trường trong ngày hè chang chói nắng, nhiệt độ trong nhà xưởng 38 - 39°. Bên những chiếc quạt cây thổi cái nóng chạy quanh, cả lớp máy chục học sinh vẫn miệt mài ngồi đọc đều đều, lách cách rộn vang. Lớp học năm thứ nhất, với những đoạn gỗ thô nguyên cắt từ đoạn cây, cành - các em nhìn vật mẫu mà đọc "phóng", không hề có đường nét vẽ như học thêu trên vải. Chỉ qua vài buổi học, lưỡi đục đã tạo nên những đường nét đầu tiên, giống như một phôi thai bắt đầu có hình hài qua bàn tay "Bà mẹ".

Ở lớp học năm thứ hai, những nhát đục nhẹ nhàng hơn, dứt khoát hơn, sản phẩm tinh xảo hơn. Những

cái "lèo" tú trà với dây hoa mềm mại. Những bức tranh phong cảnh chim, hoa, mai, trúc...

Nắng vẫn nắng chói chang. Cánh quạt điện vẫn quay đuổi cái nóng chạy vòng quanh nhà xưởng. Những mái đầu vẫn cúi, những bàn tay vẫn đục cánh đều đều. Tôi thăm mền phục các em có tính kiên trì và yêu nghề kỹ thuật. Hầu hết các em ở độ tuổi chưa đủ lớn. Phải chăng các em ở hoàn cảnh khó khăn thiếu thốn, không có điều kiện học lên, các em đã chọn trường này để học lấy một nghề ra đời lập nghiệp.

Lên phòng trưng bày sản phẩm mỹ nghệ của trường. Từ ngạc nhiên đến cảm phục, tự hào và yêu mến. Những sản phẩm này do thầy trò nhà trường đã làm ra. Gian phòng ngoài cao, trống tường và thoáng mát, bức tượng Di Lặc to, cao gần 4m do thầy trò khoa chạm khắc tạc nên. Bức tượng hoành tráng, uy nghi mà Đức phật vẫn tươi cười gần gũi với chúng sinh, quên đi cái ý niệm đời là bể khổ. Túi càn khôn chứa đựng mọi nỗi niềm. Bước vào trong, cả một gian phòng rộng trưng bày toàn tượng gỗ. Đức phật Bồ Tát từ bi. Đức Mẹ ẵm Hài Đồng đứng đó. Rồi các vị La Hán chùa Tây Phương với những câu thơ Huy Cận cảm tác ngày nào! Mỗi bức tượng ở đây có kèm ảnh chụp từ chùa Tây Phương. Thầy trò cứ nhìn

ảnh mà làm. Những bức tượng đúng kích cỡ, đường nét và "nội tâm" suy nghĩ đằm chiêu, uẩn ức về nhân tình thế thái. Các vị La Hán chùa Tây Phương đã về với Hà Nam, chưa ở trong chùa mà ở trường để dẫn dắt học sinh, bên bả luyện tay nghề để thành người tài giỏi. Bức tượng nhà văn Nam Cao có một thời cũng là thầy giáo. Và, đặc biệt - một bức tượng có dáng người tao nhã, vầng trán cao thanh thoát của thầy hiệu trưởng trường này. Thầy trò của khoa đã tạc bức tượng nhà giáo ưu tú - hiệu trưởng Trịnh Quốc Đạt bằng tất cả sự khéo léo của bàn tay tài hoa và tấm lòng tôn kính người thầy, người bạn gần gũi, thân thương. Một con người đa tài, giàu tâm huyết với trường. Từ lúc mái trường còn trũng nước, tuyên toang, bọn côn đồ bắt nạt học sinh lạ lẫm. Anh Đạt "luyện võ", tập bắn súng, ngắm bia để bảo vệ thầy trò, khi cần thiết cũng "bắt tay thật chặt" đối phương để tỏ ra "anh chị". Lúc dạo nhạc, chơi đàn mơ mộng với trăng sao. Khi lên lớp, lúc làm thơ. Khi vừa đi công tác ở tỉnh bạn vừa mang xẻng, thùng để cùng nhau kiếm xe đá lát đường trước cổng trường. Lúc dẫn đội văn nghệ nhà trường đi tận Tây Đô ở Cần Thơ tham gia hội diễn văn nghệ của ngành trong toàn quốc. Với cây đàn viôlon lúc trầm lúc bổng, khi

diu dặt lúc khoan thai, anh hoá thân là một chàng nghệ sĩ. Khi lên lớp dạy cho học sinh về công nghệ của nghề, anh như một nghệ nhân muốn "rút ruột tơ tằm" truyền bí quyết tay nghề cho lớp lớp đàn em. Pho tượng của thầy toát ra một tâm hồn nghệ sĩ.

Phòng trưng bày của khoa khám trai mới sinh động làm sao. Giống như tranh Tàu, bộ tranh tố nữ cầm kỳ thi hoạ, các nàng tố nữ như từ trong tranh chuẩn bị bước ra, đọc sách, làm thơ, gảy đàn, ca hát. Giống như tranh Đông Hồ, những bức tranh bốn mùa xuân, hạ, thu, đông với cảnh sắc thiên nhiên hoa lá, chim bay cá lượn tung tăng. Rồi đám cưới chuột tưng bừng, rồi con công con phượng đàn gà. Đây ánh trăng thanh soi đáy nước, đây mặt trời hồng lúc bình minh. Tất cả, tất cả mọi bức tranh ở đây đều được pha màu một cách hoàn hảo bằng những vỏ chai, sò, ốc, hén tự nhiên, lấp lánh. Những gam màu chuyển tiếp hài hoà khiến bức tranh sinh động. nếu chỉ nhìn ngắm phòng tranh, ta tưởng như những bức tranh quý hiếm được mua về "bày mẫu". Vậy mà chúng lại là sản phẩm "cây nhà lá vườn" của thầy trò đã tự làm ra. Qua 13 bước của quy trình kỹ thuật, mới có được một bức tranh hoàn chỉnh.

Một phòng trưng bày nữa, gọn nhẹ, khiêm

nhường và mới mẻ. Sản phẩm của khoa ván nhân tạo. Những miếng gỗ vuông vức, nhỏ xinh. Nào ván rậm, ván sợi, ván thô mộc và ván đã "gia công" bóng loáng. Tất cả đều được chế tạo từ những phế thải của gỗ tưởng bỏ đi, từ gỗ cành, gỗ vụn, mùn cưa... Khi băm ra thành rậm, lúc tách ra thành sợi. Nhờ bàn tay người thợ xe duyên, vụn gỗ với keo kết dính lại trở thành ván ép. Những chiếc tủ tường, tủ đứng bóng như gương chính là được làm ra từ loại ván này. Để đáp ứng nhu cầu phát triển công nghệ mới, nhà trường đã mở thêm khoa ván nhân tạo, đào tạo cả học sinh trọn lớp do thành phố Hồ Chí Minh và Gia Lai tuyển chọn gửi ra.

Trường đào tạo kỹ thuật đa năng. Từ nghề mộc dân dụng làm những mặt hàng phục vụ cho cuộc sống đời thường, giản dị, phổ thông đến mộc mỹ nghệ làm các mặt hàng tinh xảo và cao cấp. Từ chạm khắc, khảm trai cổ truyền đến ván nhân tạo hoàn toàn mới mẻ. Hơn 35 năm qua, khi thuận lợi, lúc khó khăn, khi vài trăm học sinh, lúc hơn nghìn các em ríu rít chung đèn sách, chung cái đục, cái tràng. Hai năm một khoá, lớp lớp học sinh như bầy chim mới tập bay chuyền đến tựu trường, khi đủ lông đủ cánh tung bay về mọi hướng. Người ra thành phố, người đến rừng sâu, chỉ với đôi bàn tay người thợ đi lập nghiệp

mà chẳng ai bị "ê", bị "tôn" và làm việc trái nghề. Từ thành phố đến nông thôn, từ núi rừng đến vùng biển, tất cả mọi gia đình, cơ quan, công sở, không nơi nào không có đồ gỗ trong nhà. Có thứ đồ gỗ nào mà không phải qua tay người thợ? Đôi bàn tay vàng đã hoá thân cho gỗ, chấp đôi cánh diệu kỳ giúp cho gỗ "bay" xa. Từ rừng thẳm núi cao về nông thôn, thành phố hay đến với những chân trời xa lạ - xuất dương. Từ những đồ vật lớn đến những món quà lưu niệm, nhỏ bé mà tinh xảo. Trân trọng biết bao nhờ bàn tay người thợ tài hoa.

Dưới mái trường này - Trường Công nhân kỹ thuật chế biến gỗ Trung ương ở trên đất Hà Nam, các thầy cô đã đào tạo những người thợ biết thổi hồn cho gỗ.

Tháng 5-2005

VI HÀNH

Tản văn

Hè! Nắng chói chang. Gió vùi sâu ngủ kỹ. Cái nắng rất từ trên trời như muốn rang khô vạn vật. Nhà bê tông, mái tôn chống nóng, đường nhựa, đường bê tông, tất cả thi nhau hắt cái nóng trả lại cho trời. Ao hồ nơi thành phố đã bị lấp, tạo mặt bằng cho khu dân cư mới. Chỉ còn ít cây xanh như lá phổi mỏng manh của phố cố sức điều hoà không khí chẳng đáng chi.

Ngày nghỉ, thử lang thang làm một chuyến vi hành về với thôn quê. Ngày trước, đi lối nào cũng gặp ghềnh, lối lồi. Trời mưa, đường trơn như láng mỡ, xe đạp chồm chồm từ ổ voi ngấp nước ngoi lên, trườn một quãng đến ổ trâu phía trước. Trèo lên nhả xuống ngã oạch là thường. Trời nắng, lớp bùn nhão được phơi khô nỏ, lớp ô tô nghiền thành bột nhỏ tơi sau mỗi bánh xe quay. Lớp bụi nâu mù mịt cuộn lên như xoáy lốc. Người, xe rẽ bụi mà đi. Mặc.

Đôi bạn tri âm vẫn thi thoảng về quê với nương dâu, bãi mía. Bên bờ ao, xả cái nóng dưới bóng cây râm mát, mắc con tằm vào lưới câu gọi cá tung tăng. Con cá bé giật lên thả xuống, chỉ chọn con to cho bát nấu ngon lành. Đĩa rau sống thập cẩm của vườn nhà với đủ hương vị thơm cay, ngọt, bùi, đắng, chát. Bữa cơm quê dân dã biết nhường nào.

Đổi mới! Kinh doanh. Cái xe đạp cà tàng biến đi đâu chẳng biết. Một bước lên xe máy chạy êm ru. Xe chỉ đến nơi trung tâm công sở, nhà hàng, khách sạn với thực đơn đặc sản đắt tiền. Đón tiếp, tiễn đưa, cảm ơn, tính toán. Tất cả đều được "cân đong" trí não. Dòng đời cuốn hút thánng năm.

Nghỉ mát! Quá quen thuộc những Bãi trước, Bãi sau, khu du lịch Thuỳ Vân. Biển Vũng Tàu có một vòng cung núi ấp iu như vòng tay thiếu nữ. Biển Nha Trang có dải núi Cô Tiên xoải tóc mơ màng; cho chàng trai hoá đá đứng ngăn ngõ, dấu được gọi Hòn Chồng vẫn mãi mãi cách xa nửa vòng chân sóng.

Nghỉ mát! Nơi Cửa Lò, Sầm Sơn ôn ã, nơi Đồ Sơn có làn nước nâu tươi như da thịt chàng trai đang lớn. Nơi Trà Cổ mộng mơ như thiếu nữ ngấm trắng hay Tuần Châu nhộn nhịp của một thành phố trẻ.

Nghỉ mát! Nơi Sa Pa, Đà Lạt mờ sương, ngan ngát hương hoa quẩn quện cùng gió núi, nơi Tam Đảo rừng già gợi nhớ đến cội nguồn. Tất cả, tất cả đã quen thuộc sau mỗi mùa hè đi nghỉ mát.

Ký ức nào nhắc ta chợt nhớ đến tri âm nơi miền quê thôn dã.

Vi hành! Phải rồi! Mình sẽ làm một chuyến vi hành bằng chiếc xe hai bánh về với bạn tri âm. Xe lăn bánh trên con đường uốn lượn ven dòng sông thơ mộng. Hơn chục cây số, đường trải nhựa phẳng lừ bỗng chốc đã vèo qua. Nhớ lại, cũng chặng đường này bốn mươi năm về trước, một mình lạc lối hết buổi chiều giữa nương dâu bãi mía. Qua những trận địa pháo ken dày ven thị xã, tránh con đường lồi lõm dưới cái nhìn cú vọ của lũ cướp trời để khỏi tạo mục tiêu di động. Luôn trong bãi mía, nương dâu hết một buổi chiều hè nóng bức. Gió gợn sóng chỉ chạy trên ngọn lá. Mồ hôi đầm lưng áo. Mồ hôi bết mái tóc xoã trên vầng trán. Mồ hôi xát muối vào những vết cứa của lá mía trên trán, trên tay. Xót! Ngứa. Quệt ngang. Trời mờ tối. Lo lắng, hoang mang. Tim đập, chân run. Liệu có ra khỏi bãi mía này mà đi tiếp về trường nơi sơ tán? Đi mãi rồi cũng đụng bờ sông. Trăng lấp ló soi gương nơi đáy nước. Thoát rồi! Cứ men sông

theo mép nước mà đi, qua đập, sang sông. Lại tiếp đến nương dâu bãi mía nơi sơ tán an toàn.

Hôm nay - không còn nữa nhà máy đường địa phương toả khói. Bãi mía xưa giờ nhường chỗ cho rau đậu bốn mùa. Nương dâu cũng dần thu hẹp, bởi mấy ai chịu ba đời "ăn cơm đứng", chỉ còn một vùng với hai vạt dâu xanh. Rặng nhãn bên đường kiên nhẫn đứng xoe ô chờ người hái dâu đội nắng đi lên, dầm phút dừng chân, đóng gánh, chưa kịp ráo mồ hôi đã tất tả về nhà. Mở cửa bước vào, tãi gánh dâu tươi. Mùi dâu thơm ngái tác động vào khứu giác, ngàn vạn con tầm cất cổ vươn lên, chờ đợi. Không phải đôi bàn tay con gái rắc dâu cho tầm ăn như muôn đời vẫn thế. Bàn tay đàn ông rắn rỏi mà nhanh nhẹn đã thành điêu luyện.

Ngõ ngang, bùng tỉnh giấc thoi miên, khách theo chân người gánh dâu từ ngoài bãi về nhà, đứng sững, ngáo ngơ như tìm kiếm một cái gì còn thiếu. Hỏi ra mới biết - người phụ nữ trong nhà đã đi xa, bọn trẻ chạy chơi riu rít nơi đầu ngõ. Ngôi nhà vắng bàn tay phụ nữ đã ba năm. Vợ anh đang ở Đài Loan giúp việc cho người. Làng này có mấy người đi, hết hai năm người về, người ở lại ký hợp đồng làm tiếp. Mặc ai đó nhận tiền vợ gửi về, nhàn tản hàng ngày lượn

xe vào quán. Chủ nhà này giống cô vợ năm nào vẫn cần mẫn tằm, dâu. Ngôi nhà lập nghiệp vẫn còn nền móng chưa hoàn chỉnh chờ người vợ trở về. Chiếc bể con bên cây cau đón giọt nước trời với một cảnh như trong vườn cổ tích. Giàn trầu xanh quăn quít thân cây như huyền thoại thuở nào, da diết. Chỉ khác chăng là huyền thoại hôm nay, mảnh hồn quê nuôi dưỡng giàn trầu xum xuê lá, cả làng thả sức hái ăn. Người đi xa có ước hẹn ngày về. Bến sông quê vẫn hiền hoà gợn sóng. Chàng trai ở nhà tần tảo nuôi con ăn học chăm ngoan, dầu lẻ bóng vẫn có con riu rít. Có ai đó ham chơi bằng những đồng tiền của vợ bán sức lao động nơi đất khách, hãy đến thăm gian nhà nhỏ bé này đang rào rào tiếng tằm ăn rồi như tiếng mưa thánh thót đợi chờ.

Một lát ghé thăm, bánh xe lại lững du cho chủ nó vi hành, đi tiếp. Hai ngày nghỉ cuối tuần về với những vùng quê.

MỤC LỤC

	Trang
• Mùa xuân trong ta	5
• Yên Bắc Anh hùng	16
• Bàn tay nâng đỡ	24
• Người Hà Nam ở hai quê	30
• Hà Nam hôm nay	39
• Hiếu nghĩa	53
• Trí thức về quê	61
• Hạnh phúc	67
• Âm thực ngày xuân	71
• Nét thu	75
• Mùa xuân đến sớm	78
• Kỷ niệm tuổi thơ	82
• Cùng anh đi chợ hoa	86
• Tuổi thơ nhay cảm	91
• Ngày mùa xưa và nay	94
• Chuyện lạ trên đồng	97
• Chuyện làm giàu	101

• Thư viện tỉnh Hà Nam - nơi thấp sáng niềm đam mê đọc sách	110
• Hoàng Đông	119
• Đam mê	128
• Lão Cai trong tôi	136
• Doanh nghiệp Trí - Hường	142
• Sắc xuân trên vườn ruộng Lý Nhân	153
• Giữ nghề	157
• Vượt lên số phận	161
• Thăng Tài	169
• Niềm vui tặng mẹ	178
• Chông chênh	182
• Lương lự!	191
• Đài hoa dâng Bác	206
• Hà Nam - Nơi đào tạo người thổi hồn cho gỗ	214
• Vi hành	224

Tác giả: **CHU THỊ PHƯƠNG LAN**

Hội viên Hội VH - NT Hà Nam

Cộng tác viên của nhiều tờ báo Trung ương và báo tỉnh

*** Đã được nhận các giải thưởng:**

- Giải thưởng cuộc thi "Vì tương lai nông thôn Việt Nam" do Ủy ban quốc gia nước sạch - vệ sinh môi trường cùng Báo Nông nghiệp Việt Nam tổ chức năm 1997 - 1998.

- Giải thưởng kịch bản phim tài liệu truyền hình do Đài truyền hình Việt Nam tổ chức năm 1998 - 1999: "Việt Nam - Đất nước - Con người đổi mới dưới sự lãnh đạo của Đảng".

- Dựng phim năm 2000. Tác phẩm "Ký ức đồng chiêm".

- Giải thưởng cuộc thi viết về đề tài công nhân do Liên đoàn Lao động Hà Nam cùng Hội VH - NT Hà Nam tổ chức năm 1999-2000. Tác phẩm "Duyên nghiệp".

- Giải thưởng cuộc thi viết về "Nông nghiệp, nông thôn, nông dân Hà Nam" do Sở NN-PTNT Hà Nam tổ chức năm 2001-2002.

Tác phẩm "Trang trại giữa đồng chiêm".

*** Tác phẩm đã xuất bản:**

1. Nàng Tô Thị không hoá đá - Tập ký (1998)
2. Đường sắt Việt Nam - Những bản anh hùng ca
3. Duyên nghiệp - Truyện ký (Tập thơ: 2000)
4. Tìm lại tuổi thơ (Thơ) 2004
5. Tụ ru (Thơ) 2004
6. Bến đậu (Tiểu thuyết): 2006
7. Mùa xuân ước hẹn (Truyện, ký, tản văn 2005)

CHÔNG CHÊN

Tập truyện, ký của CHU THỊ PHƯƠNG LAN

NHÀ XUẤT BẢN LAO ĐỘNG - 175 GIẢNG VÕ - HÀ NỘI

Chịu trách nhiệm xuất bản

PHAN ĐÀO NGUYỄN

Chịu trách nhiệm bản thảo

TRẦN DŨNG

Biên tập: TẠ BẢO

Vẽ bìa: NGÔ XUÂN KHÔI

Sửa bản in: THU HÀ

Sách phát hành tại:

TRUNG TÂM PHÁT HÀNH SÁCH

NHÀ XUẤT BẢN LAO ĐỘNG - 175 GIẢNG VÕ - HÀ NỘI

ĐT: 04.8439543 - 04.7366932 * Fax: 04.7366932

Email: pph175giangvo@yahoo.com

In tại Trung tâm in và Đo vẽ Bản đồ

Số lượng: 1000 cuốn khuôn khổ 13 x 19 cm

Giấy phép xuất bản số: 70-2006/CXB/106-03/LĐ ngày 19/1/2006

In xong và nộp lưu chiểu quý II năm 2006